

ЛЕКЦІЯ №9

ТЕМА: Професійна надійність водія

ПЛАН

1. Надійність водія. Складові професійної надійності
2. Вплив досвіду, емоційного стану, та умов діяльності водія, комфортабельності та технічного стану автомобіля
3. Етика поведінки водія

1. Надійність водія. Складові професійної надійності

Надійність водія визначається його здатністю безпомилково керувати автомобілем за будь-яких дорожніх умов протягом усього робочого часу. **Складовими професійної надійності водія** є його придатність, підготовленість і працездатність.

Придатність до професії водія виявляють за станом здоров'я і психофізіологічними якостями. Нерідко такі якості водія, як воля, самовладання, сміливість, рішучість, кмітливість, швидкість реакції, є вирішальними в аварійній ситуації.

Підготовленість водія характеризується рівнем його професійних знань і навичок, яких він набув у процесі навчання та професійної діяльності. Достатня підготовленість водія означає наявність широкого діапазону навичок, що забезпечують правильні і своєчасні дії в критичних дорожніх ситуаціях.

Знання, навички і вміння є психологічними компонентами майстерності водія. **Знання** - це сукупність засвоєних відомостей про той або інший предмет, явище, процес. Досконало володіючи на належному рівні знаннями, водій, однак, ще не в змозі керувати автомобілем. Для цього йому потрібно набути належних навичок та вмінь.

Навичка - дія, що виконується автоматично. Разом з навичками у процесі практичної діяльності у водіїв формується **вміння**, яке характеризує рівень підготовленості до виконання своїх обов'язків.

Достатня підготовленість водія дає змогу: максимально використовувати технічні можливості автомобіля і безпомилково з мінімальними затратами сил керувати ним; правильно оцінювати і своєчасно передбачати можливі зміни дорожніх обставин та запобігати виникненню аварійних ситуацій; безпечно керувати автомобілем у темну пору доби, в негоду, за високої інтенсивності руху, в складних умовах і т. ін.

Працездатність - це здатність виконувати роботу високопродуктивно і якісно. Висока працездатність водія забезпечує його професійну надійність. Зниження працездатності водія може призвести до грубих помилок при керуванні автомобілем, а отже, й до ДТП. Працездатність істотно знижується внаслідок вживання алкоголю, хвороби та стомлення водія. Висока працездатність водіїв забезпечується раціональною організацією їх праці й відпочинку. Перед рейсом має обов'язково проводитися контроль стану здоров'я водіїв, щоб не допускати до роботи тих, хто не здатний безпечно керувати транспортним засобом.

2. Вплив досвіду, емоційного стану та умов діяльності водія, комфортабельності та технічного стану автомобіля.

Під час керування і транспортним засобом водієві доводиться безпосередньо стикатися з факторами емоційного напруження: небезпечна ситуація на дорозі, вимушене екстрене гальмування, під'їзд до перехрестя з інтенсивним рухом та ін.. Досвідчені, впевнені водії, з рішучим характером діють у небезпечній ситуації вправно і швидко. На противагу їм окремі водії виявляють розгубленість, не виконують необхідних дій або діють поспішно й нерозумно. Здатність не піддаватися розгубленості і страху, вправно та швидко діяти у складній небезпечній ситуації називається **емоційною стійкістю**. Ця властивість є однією з найважливіших для водія.

Багато залежить і від емоційного стану водія. Під впливом позитивних емоцій настрій людини стає бадьорим, її дії – впевненими, точними, реакція – швидкою, рухи – координованими. Негативні емоції (депресивний стан, тяжкі переживання) діють протилежно, зумовлюючи розгубленість і неуважність. Слід пам'ятати, що негативні емоції можуть бути наслідком грубощів або несприятливого психологічного клімату в колективі, сім'ї, неввічливості учасників дорожнього руху. Взаємоповага і взаєморозуміння сприяють зниженню аварійності на дорогах.

На професійну надійність водіїв впливають також умови їх діяльності - стан дороги та її обладнання, організація дорожнього руху, стан середовища руху, час доби. Маючи достатній рівень підготовленості, водій може бути більш професійно надійним у простих дорожніх умовах і менш надійним - у складних.

Одним з чинників професійної надійності водія є комфортабельність і технічний стан автомобіля. Конструкція і дизайн кабіни автомобіля, що забезпечують сприятливий психофізіологічний стан водія, легкість і простота керування, справність і безвідмовність усіх систем автомобіля безперечно підвищують можливості реалізації професійної надійності водія.

3. Етика поведінки водія

Етика - це система норм поведінки людини, класу, суспільної професійної групи. Від учасників дорожнього руху залежить моральний клімат, який багато в чому визначає безпечний рух транспортних засобів і пішоходів. Етика поведінки водія означає сукупність моральних правил у ставленні до інших учасників руху. За цими правилами недопустимі грубощі, оббризування після дощу, умисні наїзди на тварин. Окремі водії взяли собі за правило вклинюватися між автомобілями, примушуючи інших водіїв гальмувати, інші всі ляко перешкоджають обгону керованого автомобіля, збільшуючи швидкість. Такі дії створюють нервові напруження всіх учасників руху.

Досить поширені конфлікти між водіями транспортних засобів різних категорій. Ставлення до водіїв інших транспортних засобів багато в чому характеризує особу за кермом. Майстер своєї справи відпрацьовує уважний, ввічливий стиль їзди.

Одним з найдавніших є конфлікт між водіями маршрутних транспортних засобів і приватних автомобілів. Водіям приватних автомобілів часто не вистачає майстерності, внаслідок чого вони створюють небезпечні ситуації. Водії транспортних маршрутних засобів, із свого боку, іноді не виявляють належного розуміння і терпіння.

Окремим досвідченим водіям властиве зневажливе ставлення до учнів за кермом: вони скорочують дистанцію учбового автомобіля, погрожуючи наїздом ззаду, емоційними жестами та діями повідомляють учня про своє невдоволення з приводу допущених ним огріхів. Тим часом новачки потребують усілякої підтримки й тактовного ставлення.

Правилами дорожнього руху передбачені особливі пільги для водіїв-інвалідів. Учасники руху повинні розуміти, що можливості водія-інваліда обмежені, рух керованого ним автомобіля вирізняється серед інших, рушання з місця такого автомобіля і маневрування, може бути не впевнене.

Водій-професіонал має бути ввічливим і передбачливим. Неодмінною умовою його етичної поведінки є точне виконання Правил дорожнього руху в поєднанні з людським поважним ставленням до всіх учасників дорожнього руху. Такий водій не дозволить собі припаркувати вантажний автомобіль де завгодно або виїхати на головну дорогу з другорядної, не пропустивши легковий автомобіль і піддаючи небезпеці життя і здоров'я людей.

Недопустимі на дорозі також прояви помсти. Окремі водії намагаються покарати образника: обганяють його автомобіль, а потім різко натискають на гальмову педаль. Такі дії часто призводять до ДТП.

Важливе етичне значення має реагування водія на звертання за допомогою. За сталим неписаним правилом, водій повинен поспішити дати допомогу тим, хто її потребує. Обов'язково треба подати першу медичну допомогу потерпілим у ДТП, викликати карету швидкої медичної допомоги, або відвести на своєму автомобілі.

Багато конфліктних ситуацій пов'язані із взаємовідносинами водіїв і пішоходів. Водії маршрутних транспортних засобів - це переважно досвідчені, висококваліфіковані. Поряд з високою майстерністю їм має бути притаманне культурне ставлення до пасажирів і пішоходів. Проте нерідко водії наближаються до зупинки на великій швидкості, різко гальмують, зупиняються далеко від проїзної частини, створюючи незручності для пасажирів. Не чекаючи кінця посадки або висадки пасажирів, водій може зачинити двері і рушити з місця. У громадському транспорті треба бути вкрай доброзичливими і обачними, оскільки від цього залежить безпека людей.

Етичними мають бути також взаємовідносини водіїв та інспекторів ДАІ. Від культури поведінки всіх учасників дорожнього руху багато в чому залежить його безпека, а в кінцевому підсумку — здоров'я і життя людей.

Література: Безсмертний В.О. «Основи керування автомобілем та безпека дорожнього руху» с. 180-183
Фоменко В.М. «Підручник водія» с. 162-164